

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

Et In octo Partes ... distincta ...

De Angelis Actibvs humanis, & Legibus

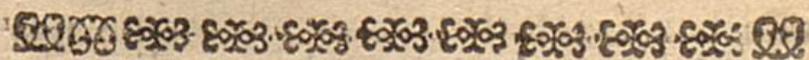
Vindalium, 1646

Sect. I. Quid sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38834

TRACTATUS
 DE LEGE
 HUMANORVM
 ACTVVM
 directricè.

CAPVT I.

De ratione vniuersim Legis.

SECTIO I.

Quid sit.

CONCLUSIO I.

LEX est aliquid ad ratio-
 nem spectans.) Ita sanctus
 Thomas 1. 2. questione
 90. articulo 1. quod pro-
 bat 1. quia ad legem
 pertinet imperare, & prohibere, sed im-
 de Angelis. G

perare est rationis, vt docuerat, qu. 17. 1. eò quòd imperans ordinat eum cui imperat, ad aliquid agendum intimando, vel denuntiando: sic autem ordinare, per modum cuiusdam intimationis, est actus rationis, qui tamen præsupponit actum voluntatis, tanquam primi mouentis, in cuius virtute ratio mouet per imperium, quoad exercitium actus.

Probat 2. quia lex est quædam regula & mensura actuum, secundum quam inducitur aliquis ad agendum, vel ab agendo retrahitur: regula autem & mensura humanorum actuum est ratio, eò quòd ad illam spectat ordinare ad finem, qui est primum principium in agendis.

Notandum tamen, hæc non ita debere intelligi, vt lex secundum suam essentiã, ad solam rationem spectet: videtur enim spectare etiam ad voluntatem, **saltem** si agatur de lege positiva. Cuius **ratio est**, quia non censetur habere rationem legis, respectu alicuius, quod ei ostendit quid agendum, aut non agendum sit, nisi præterea illi obligationem imponat agendi, vel non agendi: quo fit vt nemo peccet, nisi quatenus facit contra legem; non facit autem contra legem, nisi qui non facit, quod tenetur facere; aut qui facit,

quod tenetur non facere: quare illa duo essentialiter spectant ad legem, dirigere, & obligare ad aliquid amplectendum, vel fugiendum. Porro lex non obligat, quatenus consistit in actu intellectus, quo Legislatoꝝ subditis insinuat, seu declarat quid ipsis expediat agere, vel non agere; multa enim nobis eo modo proponuntur, quæ non tenemur sequi: obligat ergo quatenus adiunctum habet actum voluntatis, quo Legislatoꝝ vult id à nobis fieri, vel non fieri; sicque lex essentialiter non modo ad intellectum, sed etiam ad voluntatem spectat.

Dixi saltem si agatur de lege positiva, seu quæ sola Dei, vel hominum voluntate posita est: nam si sermo sit de lege naturali, dicendum est actum voluntatis ad illius essentialem constitutionem non concurrere? cum naturalis dicatur, quia ex rei natura petitur, non autem ex placito seu voluntate alterius. Quod autem talis aliqua lex detur, satis constat ex vulgari illa diuisione, qua dicitur, quædam esse mala, quia prohibita; quædam verò, prohibita, quia ex se mala: hinc enim intelligitur, aliquid esse peccatum, antecedenter ad voluntatem Dei prohibentem adeoque esse legem aliquam independentem ab actu libero volunta-

tatis diuinæ ; cū omne peccatum sit
præuaticatio ab aliqua lege.

CONCLUSIO II. De ratione
legis est , vt ordinetur in bonum com-
mune.) Ita S. Thomas quæst. cit. art. 2.
quod probat , quia cū lex sit regula &
mensura , ea maxime respicit ordinem ad
vltimum finem , tanquam ad primum
principium humanorum actuum , cum-
que pars ordinetur ad totum & vnus ho-
mo sit pars communitalis perfectæ , ne-
cesse est quod lex respiciat ordinem ad
fœlicitatem communem.

Idem clariùs ostendi potest , quia ad
solam potestatem publicam spectat con-
dere leges : at potestas publica directè
respicit bonum publicum , cum propter
illud instituta sit. Confirmatur , quia in-
ter causam efficientem seu mouentem , &
finalem debet esse proportio ; atqui le-
ges non condantur nisi ab iis , qui præ-
sunt multitudini , quique sunt superiores
quolibet particulari homine , in ea mul-
titudine contento : quare in bonum com-
mune talis multitudinis eas dirigere de-
bent.

Dices I. Lex naturæ non ordinatur ad
bonum commune , quia etsi nulla esset
respublica , posset subsistere in singulari-
bus hominibus ; imò ea vigeat in primo

parente, quoadiu solus erat. Confir-
 tur, nam quilibet homo, ex lege natu-
 rali, tenetur conseruare propriam vitam:
 hoc autem non respicit bonum commu-
 ne, sed proprium. Respondeo 1. quæ ante
 dicta sunt, debere præsertim intelligi de
 lege positiua. 2. ea etiam, suo modo,
 posse accomodari ad legem naturalem.
 Nam etsi lex naturalis procuret bonum
 particulare, id non impedit quo minùs ea
 ordinetur ad bonũ cõmune: quia sicut res-
 publica non coalescit nisi ex particulari-
 bus hominibus, ita bonum commune non
 resultat nisi ex bonis particularium. Cum
 ergo Deus homines creauerit, ad consti-
 tuendam vnã reipublicam, dubium
 non est, quin lex naturæ, ex intentione
 Dei, in bonum ipsorum commune ordi-
 netur; præsertim cùm talis lex omni-
 bus hominibus imposita sit, omnesque
 obliget.

Vnde ad confirmationem dicimus,
 quòd ex lege naturæ, teneatur vnusquis-
 que propriam vitam conseruare, id non
 parum conducere ad bonum commune:
 eò quòd salus reipublicæ à vita particu-
 larium pendet. Præterquam quòd ipsa
 lex naturæ, quæ hominem inclinat ad
 conseruandam sibi vitam, eundem mouet
 ad eam pro patriæ salute, si occasio

150.   T R A C T A T V S
tulerit, exponendam.

Dices 2. videmus varias leges cedere in bonum solius Principis, quales sunt de tributis pendendis, & similes: Ergo non est de ratione legis, vt cedat in bonum commune. Confirmatur, nam Reges, & Principes sunt Domini respectu suorum subditorum: at Dominus in serui gubernatione non attendit ad bonum ipsius serui, sed ad suum proprium commodum. Respondeo leges de soluendis vectigalibus, conducere ad bonum commune, quatenus necesse est vt Rex diuitiis abundet, tum ad sustinendam dignitatē regiam, tum ad regnum, cui præest, armis contra hostes defendendum. Ad confirmationem dicimus, Reges habere in suos subditos dominium iurisdictionis, non autem dominium despoticum, adeoque non posse pro arbitrato suo eorum bona usurpare, sed quantum necessitas boni communis postulat. Et sanè ex communi Iuristarum, & Theologorum sensu, illud est discrimen inter Tyrannum, & Regem, quòd ille pro suo nutu subditis imperat, propriumque commodum spectat, iste verò populi sibi commissi utilitatem quærit.

CONCLUSIO III. Non spectat ad quemlibet condere legem, sed tan-

tum ad multitudinem, vel ad eum qui præest multitudini.) Ita S. Doctor supra art. 3. vbi rationem affert, quia lex primò & principaliter ordinatur ad bonum commune, vt dictum est: ordinare autem aliquid in bonum commune est, vel totius multitudinis, vel alicuius generis vicem multitudinis: siquidem ordinare in finem aliquem, est eius, cuius est proprius ille finis: quare condere legem, vel spectat ad multitudinem, vel ad eum qui præest multitudini.

Rectè autem talem potestatem refert S. Thomas tum in multitudinem, id est, in rempublicam perfectam: cum enim talis multitudo superiorem non agnoscat, ipsa potest ex iure naturæ, seipsam gubernare, sibi que leges in commune commodum præscribere: tum in illum qui præest multitudini, seu in Regem, aliumue supremum principem nam respublica suam iurisdictionem, & potestatem condendi leges, in eum transfert, quem communi consensu ad sibi imperandum elegit.

Neque refert 1. quod dicitur 2. Politic. cap. vltimo, eos qui priuatam vitam agunt, leges interdum statuere: ibi enim statuere; latè sumitur pro, de lege statuenda agere, aut consilium dare: vt tamen

lex firmitatem, & vim obligandi habeat, legitimi superioris autoritas, & imperium accedere debet. Vnde leges à Platone conscriptæ, non habent propriè rationem, & vim legum, nisi ab aliqua republica approbatæ, & constitutæ sint.

Neque refert 2. quod non rarò ij qui præsumunt multitudini, careant scientia, & prudentia, ad leges ritè stabiliendas, requisita: hinc enim non sequitur, eos careere potestate necessaria ad leges statuendas, sed tantùm illos non debere tali potestate uti, quin priùs viros prudentes, rerumque gerendarum peritia instructos, ea de re consuluerint.

 SECTIO II.

An promulgatio & acceptatio sit necessaria.

CONCLUSIO I.

Romulgatio spectat ad rationem legis.) Ita docet S. Thomas eadem quæst. art. 4. & probat, quia lex aliis imponitur per modum regulæ, & mensuræ: et regula & mensura imponitur per hoc,